

9. Pál E. Models of Legal Supervision over Local SelfGovernments in Continental Europe (Excluding France). *Pécs Journal of International and European Law*. 2018/II. 6–20 [in English].

10. Local Governments` Capacity to Act: A European Comparison. Autonomy, Responsibilities and Reforms. (2020). Federal Office for Building and Regional Planning (BBR), Bonn [in English].

11. Kiurienē V. (2015). Administrative supervision of local self-government in the Baltic states: a comparative review. *Journal of Education Culture and Society*, 2, 394–410; M. Shala. [in English].

12. Sadowski P.; Mojski W. Normative Model of Supervision over the Activities of Communes in Poland. *Lex Localis. Journal of Local Self-Government*. Vol. 18, 4 (2020), 791–805 [in English].

Подрез-Ряполова Ірина Валеріївна

*кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник
НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку*

НАПрН України

ORCID: 0000-0002-8802-1441

Савчук Олександра Олександрівна

*молодший науковий співробітник НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України*

ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВИЗНАЧЕННЯ

Досліджені питання законодавчого визначення поняття «інноваційна політика». Проаналізовані положення чинних нормативно-правових актів щодо здійснення інноваційної політики держави. Запропоновані напрями вдосконалення основних завдань державної політики у сфері інноваційної діяльності.

Ключові слова: державне регулювання, інноваційна діяльність, інноваційна політика, інноваційний процес, інноваційний розвиток.

Podrez-Riapolova Iryna

PhD, Researcher of Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovate Development of NALS of Ukraine

ORCID: 0000-0002-8802-1441

Savchuk Oleksandra

Junior Researcher of the Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovate Development of NALS of Ukraine

STATE INNOVATION POLICY: CURRENT TENDENCIES OF DEFINITION

The issues of legislative definition of the concept of «innovation policy» are investigated. The provisions of current regulations on the implementation of innovation policy of the state are analyzed. The directions of improvement of the basic tasks of the state policy in the field of innovative activity are offered.

Key words: state regulation, innovation, innovation policy, innovation process, innovation development.

Інноваційна політика займає ключове місце в інноваційних відносинах, виступає засобом підтримки, розвитку та поширення інноваційних процесів.

Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. № 40-IV (в редакції від 05.12.2012 р.) визначає мету і принципи державної інноваційної політики. Так, головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції.

Основними принципами державної інноваційної політики відповідно норм вказаного Закону є: орієнтація на інноваційний шлях розвитку економіки України; визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку; формування нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності; створення умов для збереження, розвитку

і використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу; забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, фінансово-кредитної сфери у розвитку інноваційної діяльності; ефективне використання ринкових механізмів для сприяння інноваційній діяльності, підтримка підприємництва у науково-виробничій сфері; здійснення заходів на підтримку міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій, захисту вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок; фінансова підтримка, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності; сприяння розвитку інноваційної інфраструктури; інформаційне забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності; підготовка кадрів у сфері інноваційної діяльності [1].

Згідно із положеннями Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року державна інноваційна політика має фокусуватися на напрямках, які відповідають інноваційному процесу в Україні, враховуючи інтереси всіх заінтересованих сторін. Саме тому особливо важливою є співпраця між усіма учасниками інноваційного процесу, які сприяють інноваціям на всіх етапах створення і виведення інноваційного продукту на ринок. Розв'язати проблему передбачається шляхом здійснення програмних заходів за такими напрямами: створення сприятливого нормативно-правового поля для суб'єктів господарювання, що провадять інноваційну діяльність; розвиток інноваційної інфраструктури, методично-консалтингове забезпечення, розширення зв'язків вітчизняних науковців і винахідників з іноземними підприємствами; підвищення рівня спроможності, що реалізується як шляхом культурно-просвітницької діяльності, підвищення інноваційної культури, так і через освітню діяльність, спрямовану на забезпечення успішної кар'єри молоді після завершення навчання у закладах вищої освіти за одним з обраних напрямів: започаткування власної справи, робота на підприємстві, що відповідає сучасному технологічному рівню, або наукова (викладацька) робота [2].

Відповідно до норм Державної цільової програми розвитку системи інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної

інноваційної політики та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 7 травня 2008 р. № 439: однією з основних проблем реалізації державної інноваційної політики та забезпечення переходу на інвестиційно-інноваційну модель розвитку економіки є неналежне інформаційно-аналітичне супроводження зазначеного процесу, а також відсутність системи моніторингу стану інноваційного розвитку економіки. Для ефективної реалізації державної інноваційної політики необхідно перейти на принципово новий рівень її інформаційно-аналітичного забезпечення та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки [3].

Концепція реформування державної політики в інноваційній сфері, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2012 р. № 691-р відмічає, що недосконалість системи державного регулювання в інноваційній сфері призводить до зниження темпів інноваційного розвитку, високої ресурсоемності національної економіки, низької якості продукції та послуг, неконкурентоспроможності вітчизняних підприємств, а також неефективного використання коштів, у тому числі державного та місцевих бюджетів, що виділяються для здійснення заходів у інноваційній сфері. Першочерговою причиною виникнення проблеми є невизначеність засад державної політики в інноваційній сфері щодо функціонування ринку інновацій та технологій, формування інноваційної культури [4].

Отже, вищезазначені недоліки системи державного регулювання в інноваційній сфері в основному охоплюють питання забезпечення інноваційної діяльності, моніторингу стану інноваційного розвитку економіки, взаємодії сторін інноваційного процесу та фінансування відповідних заходів у інноваційній сфері.

Якщо звернутися до міжнародного досвіду щодо процесу формування інноваційної політики, цікавим є досвід Білорусі. Так, Закон Республіки Білорусь від 10 липня 2012 р. № 425-3 (зі змінами від 11.05.2016 р. № 364-3) «О государственной инновационной политике и инновационной деятельности в Республике Беларусь», визначає державну інноваційну політику як складову частину державної соціально-економічної політики, яка є комплексом організаційних,

економічних та правових заходів, що реалізуються державою та спрямовані на регулювання інноваційної діяльності.

Стаття 4 вищевказаного Закону регламентує наступні цілі та основні завдання державної інноваційної політики. Ціллю державної інноваційної політики є створення сприятливих соціально-економічних, організаційних та правових умов для інноваційного розвитку та підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

Основними завданнями державної інноваційної політики вказаний Закон визначає: забезпечення економічного і соціального розвитку країни за рахунок ефективного використання інтелектуальних ресурсів суспільства; забезпечення правового регулювання, яке стимулюватиме інноваційний розвиток національної економіки; формування та комплексний розвиток національної інноваційної системи, забезпечення її інтеграції у світову інноваційну систему з урахуванням національних інтересів; створення сприятливих умов щодо провадження інноваційної діяльності, у тому числі для вкладень інвестицій у цю сферу; стимулювання авторів (співавторів) інновацій; стимулювання створення та розвитку юридичних осіб, які здійснюють інноваційну діяльність, а також стимулювання діяльності підприємців в інноваційній сфері; сприяння створенню та розвитку ринку інновацій; створення сприятливих умов для доступу суб'єктів інноваційної діяльності до матеріальних, фінансових та інтелектуальних ресурсів, необхідних для здійснення інноваційної діяльності; сприяння створенню та розвитку інноваційної інфраструктури; розвиток державно-приватного партнерства у сфері інноваційної діяльності; прогнозування технологічного розвитку; організація підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів у сфері інноваційної діяльності; розвиток міжнародного співробітництва у сфері інноваційної діяльності; забезпечення державних інтересів (оборони та національної безпеки) у сфері інноваційної діяльності [5].

Серед основних принципів державної інноваційної політики вказаний Закон у статті 5 визначає наступні: свободи наукової та технічної творчості, захисту інтелектуальної власності; спрямованості інноваційної діяльності на досягнення пріоритетів соціально-економічного розвитку країни; забезпечення ефективної взаємодії компо-

ментів національної інноваційної системи; оптимального поєднання форм та методів державного регулювання з використанням ринкових механізмів розвитку інноваційної діяльності; стимулювання інноваційної діяльності; економічної ефективності та результативності державної підтримки суб'єктів інноваційної діяльності, суб'єктів інноваційної інфраструктури; виділення бюджетних коштів на конкурсній основі для реалізації інноваційних проектів.

Отже, основні показники реалізації інноваційної політики, починаючи із її мети, сформульовані у нормах проаналізованого Закону вичерпно із урахуванням сучасних тенденцій розвитку інноваційної діяльності, поняття «держана інноваційна політика» також сформульовано з достатньою чіткістю та повнотою.

Наразі на стадії громадського обговорення знаходиться проект Закону України «Про підтримку та розвиток інноваційної діяльності», Розділ IV якого присвячений саме питанням здійснення державної політики у сфері інноваційної діяльності. Стаття 24 цього проекту визначає державну політику у сфері інноваційної діяльності як політику держави щодо формування умов, сприятливих для ефективного розвитку інноваційної діяльності в Україні, зокрема встановлення цілей, форм, інструментів та методів стимулювання інноваційної діяльності, що застосовуються органами державної влади.

Метою державної політики у сфері інноваційної діяльності згідно із статтею 25 вищезазначеного проекту є задоволення економічних та соціальних потреб суспільства завдяки розбудові національної інноваційної екосистеми, створенню сприятливих умов для здійснення інноваційної діяльності в Україні, реалізації інноваційного потенціалу та впровадження результатів інтелектуальної діяльності.

Завданнями державної політики у сфері інноваційної діяльності вказаний проект визначає: 1) формування системи заходів щодо стимулювання інноваційної діяльності; 2) забезпечення умов для створення та реалізації інноваційної продукції; 3) забезпечення державної підтримки інноваційної діяльності; 4) сприяння розвитку системи освіти, спрямованої на підготовку висококваліфікованих кадрів для участі в інноваційній діяльності; 5) забезпечення умов для розвитку інноваційної інфраструктури на території України;

6) сприяння активізації інноваційної діяльності; 9) всебічний розвиток та забезпечення нормативно-правового регулювання у сфері інноваційної діяльності; 7) визначення стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності; 8) ефективне використання інноваційного потенціалу; 10) проведення аналізу стану інноваційної діяльності; 11) здійснення міжнародного співробітництва стосовно державної політики у сфері інноваційної діяльності та розвитку інноваційної інфраструктури; 12) забезпечення сприятливих умов для провадження інноваційної діяльності; 13) координація та сприяння взаємодії учасників інноваційного процесу [6].

Враховуючи проаналізовані положення нормативно-правових актів, сучасні проблеми та недоліки реалізації державної інноваційної політики, доцільним є обов'язкове передбачення у змісті завдань державної політики в сфері інноваційної діяльності важливіших напрямів щодо забезпечення співпраці між усіма учасниками інноваційного процесу (які сприяють інноваціям на всіх етапах створення і виведення інноваційного продукту на ринок) та системи моніторингу стану інноваційного розвитку економіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>.
2. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.07. 2019 р. № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text>
3. Державна цільова програма розвитку системи інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки: постанова Кабінету Міністрів України від 07.05. 2008 р. № 439. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/439-2008-%D0%BF#Text>.
4. Концепція реформування державної політики в інноваційній сфері: розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.09.2012 р. № 691-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/691-2012-%D1%80#Text>.
5. Закон Республіки Білорусь від 10 липня 2012 р. № 425-3 «О государственной инновационной политике и инновационной деятельности в Республике Беларусь». URL: <https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=h11200425>.

6. Проект Закону України «Про підтримку та розвиток інноваційної діяльності». URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/gromadske-obgovorennya-zakonoprojekt-shodo-pidtrimki-ta-rozvitku-innovacijnoyi-diyalnosti>.

REFERENCES

1. Pro innovatsiinu diialnist: Zakon Ukrainy vid 04.07.2002 r. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>. [in Ukrainian].

2. Stratehiia rozvytku sfery innovatsiinoi diialnosti na period do 2030 roku: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10.07. 2019 r. № 526-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

3. Derzhavna tsilova prohrama rozvytku systemy informatsiino-analitychnoho zabezpechennia realizatsii derzhavnoi innovatsiinoi polityky ta monitorynhu stanu innovatsiinoho rozvytku ekonomiky: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 07.05. 2008 r. № 439. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/439-2008-%D0%BF#Text>. [in Ukrainian].

4. Kontseptsiiia reformuvannia derzhavnoi polityky v innovatsiinii sferi: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10.09.2012 r. № 691-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/691-2012-%D1%80#Text>. [in Ukrainian].

5. Zakon Respubliky Bilorus vid 10 lypnia 2012 r. № 425-Z «O hosudarstvennoi ynnovatsyonnoi polytyke y ynnovatsyonnoi deiatelnosti v Respublyke Belarus». URL: <https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=h11200425>. [in Ukrainian].

6. Proiekt Zakonu Ukrainy «Pro pidtrymku ta rozvytok innovatsiinoi diialnosti». URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/gromadske-obgovorennya-zakonoprojekt-shodo-pidtrimki-ta-rozvitku-innovacijnoyi-diyalnosti>. [in Ukrainian].